

Recidivemeting Glen Mills

De uitstroomresultaten van de Glen Mills School in termen van strafrechtelijke recidive

September 2007

K.A. Beijersbergen & B.S.J. Wartna

In januari 1999 is in Nederland, naar Amerikaans voorbeeld, de Glen Mills School (GMS) opgericht. De GMS begeleidt en behandelt 'normaal begaafde jongens vanaf 14 jaar, die in bendeverband actief zijn en delinquent gedrag vertonen in groepsverband' (www.hoenderloo-groep.nl). De GMS probeert de normen en waarden van de straat, die de jongeren kennen uit hun verleden, via een positieve groeps cultuur om te buigen. De belangrijkste elementen om dit te bereiken zijn: groepsdruk, confrontaties, status, hiërarchie, participatie, een gestructureerd programma en onderwijs. De jongeren zijn zelf verantwoordelijk voor een positief normatieve cultuur in de groep. Ze moeten verantwoordelijkheid dragen voor zichzelf en voor de anderen. Door middel van zes statusniveaus met eigen privileges, worden de jongeren gestimuleerd om op te klimmen in de hiërarchie (Hilhorst & Klooster, 2004; Vogelvang, Knibbe, Veldkamp & Veltkamp, 2006).

In 2006 verscheen het boek *Respect voor jezelf; de theorie van het programma van de Glen Mills School* van Adviesbureau van Montfoort en de GMS (Vogelvang e.a., 2006). In deze plan- en procesevaluatie wordt het programma van de GMS theoretisch onderbouwd en wordt de dagelijkse gang van zaken bij de GMS beschreven. Als vervolg op dit onderzoek heeft de Directie Justitieel Jeugdbeleid (DJJ) het WODC gevraagd om een recidivemeting onder ex-pupillen van de GMS uit te voeren. In deze factsheet wordt, na een korte beschrijving van de groep, de strafrechtelijke recidive van de jongeren die de school in de periode 1999-2004 verlieten, in kaart gebracht. Om reliëf te geven aan de resultaten, worden de cijfers vergeleken met die van de ex-pupillen uit alle justitiële jeugdbehandelinrichtingen.

Box 1: Belangrijkste bevindingen

- Van 205 ex-pupillen van de GMS die in de periode 1999-2004 uit de inrichting stroomden, heeft 46,3 procent binnen één jaar na vertrek uit de inrichting (opnieuw) één of meer misdrijven gepleegd waarvoor hij werd vervolgd. Vier jaar na de invrijheidstelling ligt dit percentage op 78 procent;
- De algemene recidive onder GMS-jongeren ligt hoger dan onder ex-pupillen van justitiële jeugdbehandelinrichtingen, maar niet hoger of lager dan mag worden verwacht op grond van hun achtergrondkenmerken. In vergelijking met de justitiële jeugdbehandelinrichtingen stromen er zwaardere jongens uit en daarom is de recidive na de GMS hoger;
- Op grond van de resultaten van dit onderzoek is er dus geen reden om aan te nemen dat de GMS minder of meer succesvol is dan de aanpak in justitiële jeugdbehandelinrichtingen.

Methode van onderzoek

In dit onderzoek wordt de strafrechtelijke recidive van ex-pupillen van de GMS in kaart gebracht. De onderzoeksgroep bestaat uit 205 jongens¹. Zij stroomden in de periode 1999 tot en met 2004 uit de GMS of uit een justitiële jeugdbehandelinrichting die direct volgde op de GMS. Er wordt in dit rapport niet ingegaan op de herkomst en inhoud van de GMS, noch op de betekenis van deze aanpak in termen van andere strafdoelen dan de reductie van de recidive. Voor een uitgebreide beschrijving van de aanpak van de Glen Mills School wordt verwezen naar de eerder genoemde plan- en procesevaluatie van Adviesbureau van Montfoort en de GMS (Vogelvang e.a., 2006).

In dit onderzoek staan vier vragen centraal:

1. Wat zijn de achtergrondkenmerken van ex-pupillen van de GMS?
2. Welk recidivepercentage wordt onder de 205 ex-pupillen van de GMS aangetroffen?
3. Hoe verhoudt het gevonden percentage zich met de strafrechtelijke recidive onder ex-pupillen van justitiële jeugdbehandelinrichtingen?
4. Welk recidivepercentage mocht gelet op de (statische) achtergrondkenmerken van de 205 jongens worden verwacht, en hoe verhoudt dit zich met het feitelijk aangetroffen percentage?

¹ De GMS begeleidt en behandelt uitsluitend jongens.

Ad 1) Om een beeld te schetsen van de samenstelling van de onderzoeksgroep worden enkele achtergrondkenmerken beschreven, zoals de leeftijd van de ex-pupillen, hun etnische achtergrond, de verblijfsduur in de GMS en het aantal eerdere justitiecontacten.

Ad 2) Het onderzoek verloopt volgens procedures ontwikkeld in het kader van de *Recidivemonitor*. De WODC-Recidivemonitor is een langlopend project waarin jaarlijks metingen worden verricht onder verschillende daderpopulaties. De Recidivemonitor maakt gebruik van gegevens uit de onderzoek- en beleidsdatabase justitiële documentatie (OBJD), een geanonimiseerde versie van het justitiële documentatiesysteem². Het gebruik van de OBJD impliceert dat in dit recidive-onderzoek alleen de criminaliteit die onder de aandacht komt van het Openbaar Ministerie (OM), in kaart wordt gebracht. Delicten die niet worden opgespoord of niet worden doorgegeven aan het OM, blijven buiten beschouwing. In dit onderzoek worden de volgende definities van recidive gehanteerd:

- *Algemene recidive*: een nieuwe strafzaak naar aanleiding van enig misdrijf, niet afgedaan met een vrijspraak of een andere technische beslissing;
- *Ernstige recidive*: een nieuwe strafzaak met een geldige afdoening, naar aanleiding van een misdrijf met een maximale strafdreiging van vier jaar of meer;
- *Zeer ernstige recidive*: een nieuwe strafzaak met een geldige afdoening, naar aanleiding van een misdrijf met een maximale strafdreiging van acht jaar of meer;

In één opzicht wordt er in dit onderzoek afgeweken van de standaardprocedure van de Recidivemonitor, namelijk bij de bepaling van het exacte tijdstip van de recidive. Bij de Recidivemonitor is normaal gesproken de datum dat het delict bij het OM wordt ingeschreven het uitgangspunt, in dit onderzoek zal de pleegdatum als basis gelden voor het vaststellen van het tijdstip³.

In onderhavig onderzoek wordt nagegaan welk deel van de groep van 205 jongens binnen één, twee, drie en vier jaar na vertrek uit de GMS (of de daarop volgende justitiële jeugdinrichting) een misdrijf heeft gepleegd waarop het OM of de rechter heeft gereageerd met een niet-technische afdoening⁴. Dit gebeurt door de justitiële gegevens van de betrokken jongeren uit de OBJD te selecteren. De daartoe benodigde personalia werden

door Adviesbureau van Montfoort aan het WODC verstrekt⁵.

Het recidivepercentage van de gehele groep zal worden uitgesplitst voor de zogenaamde 'GMS afmakers' en 'GMS afhakers'. Bij de beoordeling van een programma moet ook aandacht worden besteed aan de resultaten van deelnemers die voortijdig zijn uitgevallen (zie o.m. Debidin & Lovbakke, 2004). Van de 205 ex-pupillen hebben 151 jongens het programma van de GMS volledig doorlopen (de 'GMS afmakers'), 54 jongens hebben het programma niet weten af te ronden (de 'GMS afhakers'). Zij vertrokken voortijdig uit de GMS, nadat ze niet terugkeerden van verlof of waren weggelopen.

Ad 3) Een simpele vergelijking van de recidivepercentages van de afmakers en de afhakers is niet voldoende. Er kan immers sprake kan zijn van een selectie-effect: de jongens die voortijdig uitvielen hadden op voorhand al een grotere kans om te recidiveren. Om een idee te krijgen van het effect van de aanpak van de GMS, zal de recidive onder de 205 ex-pupillen van de GMS worden afgezet tegen die van 2850 jongeren die in 1999 tot en met 2003⁶ zijn uitgestroomd uit een justitiële jeugdbehandelinrichting. Deze 'controlegroep' vormt een selectie uit het materiaal beschreven in het rapport *Strafrechtelijke recidive van jongeren uit justitiële jeugdinrichtingen* (Wartna e.a., 2006). De vergelijking tussen GMS en JJI levert slechts een aanwijzing op van de effecten van de aanpak van de GMS. Het vormt geen hard bewijs. Formeel kan de effectiviteit van een (strafrechtelijke) interventie alleen worden vastgesteld als de onderzoeks- en controlegroep in alle relevante opzichten vergelijkbaar zijn. Dat is hier niet het geval. De GMS is een inrichting voor normaal begaafde jongens vanaf 14 jaar die in groepsverband criminaliteit plegen. Meisjes, zwakbegaafde jongens of jongens met een zware drugsverslaving komen niet in aanmerking voor plaatsing in de GMS. Een directe vergelijking van de recidivepercentages is alleen daarom al niet op zijn plaats. Toch geven de cijfers wel een indicatie, de uitstroomresultaten van de GMS krijgen via de vergelijking een zeker reliëf. Mocht de recidive in de GMS-groep veel lager of juist hoger blijken te zijn dan bij jongeren uit justitiële jeugdbehandelinrichtingen, dan is dit op zijn minst een *mogelijke* aanwijzing dat de GMS aanpak van invloed zou kunnen zijn op het recidiveniveau. Omgekeerd, indien zou blijken dat de recidive niet verschilt, dan is die aanwijzing er niet.

² Voor een uitgebreide toelichting op de werkwijze van de Recidivemonitor, zie een brochure (Wartna, Blom & Tollenaar, 2004). Verkrijgbaar via www.wodc.nl.

³ Vanaf 2008 zal vermoedelijk ook bij de reguliere recidivemetingen worden uitgegaan van de pleegdatum. In het verleden is gekozen voor de inschrijfdatum bij het OM, omdat bij oude zaken de pleegdatum niet altijd beschikbaar is.

⁴ Technische septs, vrijspraken en overdrachten worden dus niet meegerekend.

⁵ Van 210 jongens werden personalia aangeleverd. Vijf jongens stroomden echter te laat uit (na 31 december 2004) om hun recidive goed te kunnen berekenen. Hierdoor bestaat de uiteindelijke onderzoeksgroep uit 205 ex-pupillen van de GMS.

⁶ Van uitstroomjaar 2004 zijn nog geen recidivecijfers van JJI bekend, waardoor de uitstroomperiode niet volledig overeenkomt met de GMS.

Ad 4) Tussen de GMS- en JJI-groep doen zich belangrijke verschillen voor. Om de onderzoeksgroepen beter vergelijkbaar te maken, wordt van elke groep ook de *verwachte* recidive berekend. Het berekenen van de verwachte recidive is een alternatieve manier om de groepen te matchen op kenmerken die samenhangen met de kans dat er na vertrek uit de inrichting recidive optreedt. Idealiter is de controlegroep in alle opzichten vergelijkbaar met de onderzoeksgroep, maar dat is hier niet mogelijk. De matching vindt plaats op slechts enkele (statische) achtergrondkenmerken. Bij verschillende deelprojecten van de Recidivemonitor wordt gebruik gemaakt van een voorspellingsmodel om de verwachte recidive te berekenen. Met een statistisch model kan van elke groep justitiabelen een prognose worden gedaan van het percentage dat na verloop van een bepaalde periode een (nieuw) justitiecontact heeft opgedaan. De prognose vindt plaats op basis van de scores op achtergrondkenmerken die samenhang vertonen met de kans op latere recidive (zie verder box 2). Een hoge voorspelde recidive geeft aan dat men met een 'moeilijke' groep JJI-pupillen te maken had, een laag voorspeld percentage geeft

aan dat de kans op recidive al bij instroom in de inrichting niet erg hoog was. De verwachte recidivepercentages laten zien hoe 'zwaar' de vier groepen (GMS totaal, GMS afmakers, GMS afhakers, JJI-behandel) zijn. Een vergelijking van de voorspelde en de geobserveerde recidive van een groep, maakt duidelijk of de feitelijke recidive die men in de groep heeft aangetroffen binnen normale marges valt of dat er sprake is van een opmerkelijk resultaat. Als de GMS groep lager of hoger scoort dan de JJI-behandelgroep, maar niet lager of hoger dan verwacht, dan is er in feite dus geen sprake van een opmerkelijk resultaat en is er geen reden om aan te nemen dat de GMS meer of minder succesvol is dan de aanpak in jeugdbehandelinrichtingen.

Door de verwachte recidive in de analyses te betrekken, wordt – via een statistisch model – gecorrigeerd voor het feit dat de groepen in een aantal relevante opzichten verschillen. Dezelfde aanpak werd gevolgd in eerder onderzoek van de Recidivemonitor (Wartna, Kalidien & Essers, 2006). Een soortgelijke methode is toegepast door Farrington e.a. (2002).

Box 2: Het voorspellen van de recidivekans

Het WODC heeft op basis van gegevens uit de OBJD een voorspellingsmodel ontwikkeld. Met dit model kan voor elke dadergroep een prognose worden gemaakt van het percentage dat na verloop van tijd opnieuw met justitie in aanraking komt. De voorspelling vindt plaats op grond van een beperkt aantal dader- en delictkenmerken die alle samenhangen met de kans op latere recidive. Bij jongeren uit justitiële jeugdinrichtingen komen de volgende factoren als belangrijkste voorspellers naar voren:

- sekse: jongens vertonen een hogere kans op recidive dan meisjes;
- leeftijd bij uitstroom: hoe jonger de ex-pupil, hoe hoger het recidiverisico;
- leeftijd bij eerste veroordeling: hoe jonger men was t.t.v. de eerste strafzaak, hoe hoger het risico;
- etniciteit: bij allochtone ex-JJI-pupillen is de kans op recidive groter;
- aantal eerdere veroordelingen: hoe groter het aantal eerdere strafzaken, hoe hoger de recidivekans;
- het type delict: het risico is het grootst na een vermogensdelict zonder gebruikmaking van geweld;

Zijn deze kenmerken voor een bepaalde groep bekend, dan rekent het model het verwachte recidivepercentage uit. In dit onderzoek is gebruik gemaakt van een variant van het model dat is ontwikkeld voor alle jongeren die in 1997-2003 zijn uitgestroomd uit een justitiële jeugdinrichting (Wartna e.a., 2006). Het werd toegespitst op de jongeren uit de behandelinrichtingen en op de uitstroomperiode 1999-2003. De pleegdatum fungeerde als criterium voor de timing van de recidive en de datum van invrijheidsstelling als startpunt van de observatietermijn. Het model werd ontworpen op één helft van de onderzoekspopulatie en gevalideerd op de andere helft. De kwaliteit van de voorspelling is goed te noemen. De voorspelde recidive week één jaar na vertrek uit de inrichting 0,4 procent af van de geobserveerde recidive. Dit betekent dat het model op dat moment een betrouwbare schatting geeft van de invloed van bovenstaande factoren. Natuurlijk zijn er meer factoren die bepalen of een jongere in recidive vervalt, maar de kans die het model berekent geeft een idee van de base rate van de groep waartoe hij gezien zijn statische achtergrondkenmerken behoort. De voorspelde recidive is het percentage recidivisten dat men gelet op deze achtergronden mocht verwachten.

Resultaten

1) Wat zijn de achtergrondkenmerken van de ex-pupillen van de GMS?

In tabel 1 worden enkele karakteristieken van de ex-pupillen van de GMS weergegeven. Ook de gegevens van ex-pupillen van justitiële jeugdbehandelinrichtingen worden getoond⁷. Zichtbaar is dat de GMS uitsluitend jongens opneemt. Vergeleken met ex-pupillen uit justitiële jeugdbehandelinrichtingen blijken ex-pupillen van de GMS ouder bij vertrek uit de inrichting (61,4 procent is 18 jaar of ouder tegenover 48,1 pro-

cent, $p=.000$) en jonger bij de eerste strafzaak (87,4 procent is jonger dan 16 jaar tegenover 53,3 procent, $p=.000$). Ook blijken de GMS-jongeren vaker van Marokkaanse en Surinaamse afkomst (43,4 procent tegen 18 procent, $p=.000$) en hebben ze een omvangrijker strafrechtelijk verleden (48,3 procent heeft drie of meer eerdere contacten tegenover 27,6 procent, $p=.000$). De jongeren in de GMS verblijven daar veelal in het kader van een (bijzondere) voorwaarde (bijvoorbeeld bij schorsing van de voorlopige hechtenis of bij voorwaardelijke jeugddetentie), terwijl jongeren in behandelinrichtingen vaak een ots opgelegd hebben gekregen ($p=.000$).

⁷ De verschillen zijn tweezijdig getoetst met een verschiltoets voor proporties.

Binnen de totale GMS-groep blijken afmakers vaker van Surinaamse afkomst dan afhakers (22,5 procent tegen 9,3 procent, $p=.034$). De afmakers zijn ouder bij vertrek uit de inrichting dan afhakers ($p=.019$). Het aantal eerdere justitiecontacten is aanzienlijk groter onder afhakers dan onder afmakers (46,3 procent heeft vijf of meer eerdere contacten tegenover 14,6 procent, $p=.000$). De afmakers lijken vaker een ots of pij-

maatregel te hebben, terwijl afhakers vaker in het kader van een (bijzondere) voorwaarde in de GMS lijken te zijn geplaatst, maar dit verschil is niet significant ($p=.087$). Het uitgangsdelict van afhakers lijkt vaker een vermogensdelict zonder geweld, terwijl het uitgangsdelict van afmakers vaker een vermogensdelict met geweld lijkt te zijn, maar ook deze verschillen zijn niet significant ($p=.086$ en $p=.115$).

Tabel 1: Achtergronden van ex-pupillen van de GMS uitgestroomd in 1999-2004 en justitiële jeugdbehandelinrichtingen uitgestroomd in 1999-2003 (in procenten)

	GMS afmakers N=151	GMS afhakers N=54	GMS totaal N=205	JJI behandel N=2.850
Geslacht				
Man	100,0	100,0	100,0	65,6
Vrouw	0,0	0,0	0,0	34,4
Leeftijd bij uitstroom				
Jonger dan 16 jaar	1,3	1,9	1,5	11,4
16 en 17 jaar	32,5	50,0	37,1	40,5
18 jaar en ouder	66,2	48,1	61,4	48,1
Leeftijd bij eerste strafzaak ^a				
Jonger dan 16 jaar	88,2	85,2	87,4	53,3
16 en 17 jaar	11,8	14,8	12,6	35,2
18 jaar en ouder	0,0	0,0	0,0	11,5
Etnische achtergrond ^b				
Nederlands	27,2	37,0	29,8	58,4
Antiliaans/Arubaans	3,3	11,1	5,4	4,3
Marokkaans	22,5	29,6	24,4	8,0
Surinaams	22,5	9,3	19,0	10,0
Turks	4,0	0,0	2,9	2,8
Overig Westers	3,3	1,9	2,9	4,4
Overig niet Westers	17,2	11,1	15,6	12,1
Verblijfstitel ^a				
OTS	20,9	17,3	20,0	77,1
PIJ-maatregel	14,9	5,8	12,5	22,9
GMS als een (bijzondere) voorwaarde ^c	64,2	76,9	67,5	0,0
Duur van verblijf in GMS / JJI				
Minder dan 6 maanden	0,0	29,6	7,8	8,3
6 maanden tot 1 jaar	0,0	31,5	8,3	12,5
1 jaar tot 18 maanden	7,3	38,9	15,6	17,9
18 maanden tot 2 jaar	48,3	0,0	35,6	17,1
2 jaar tot 30 maanden	27,8	0,0	20,5	15,7
30 maanden en meer	16,6	0,0	12,2	28,5
Uitgangsdelict				
Vermogen zonder geweld	23,2	35,2	26,3	7,7
Vermogen met geweld	37,8	25,9	34,6	8,5
Agressie	9,9	9,2	9,8	7,6
Zeden	2,6	1,9	2,4	2,8
Overig	0,7	1,9	1,0	0,9
Geen uitgangszaak (bij ots) of onbekend	25,8	25,9	25,9	72,5
Strafrechtelijk verleden				
Geen eerdere contacten	22,5	7,4	18,5	38,6
1-2 eerdere contacten	35,1	27,8	33,2	33,8
3-4 eerdere contacten	27,8	18,5	25,4	13,5
5-10 eerdere contacten	14,6	40,7	21,4	12,3
11 of meer eerdere contacten	0,0	5,6	1,5	1,8

^a Bij dit kenmerk worden de 'valid percentages' getoond, omdat er missende waarden zijn. Het percentage ontbrekende waarden was in de meeste gevallen beperkt (maximaal 4 procent), alleen de verblijfstitel ontbrak bij 16 procent van de jongeren uit de JJI behandel-groep.

^b Etnische achtergrond is gebaseerd op het geboorteland van de jongere, van de moeder en van de vader. In alle gevallen was het geboorteland van de jongere bekend, in 30 procent van de gevallen ontbrak of het geboorteland van de moeder of van de vader of van beiden.

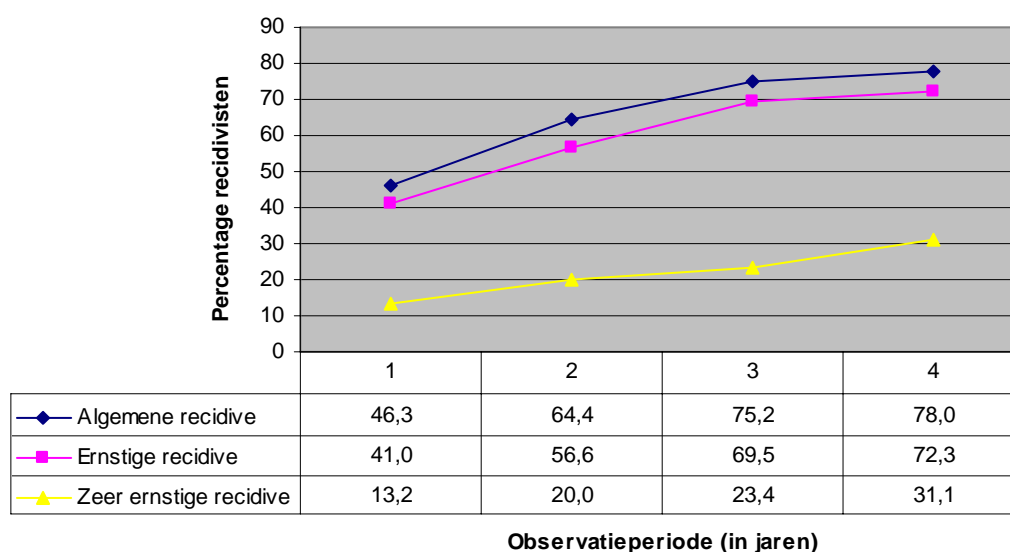
^c Plaatsing op de GMS kan plaatsvinden in de vorm van een (bijzondere) voorwaarde: 1) bij schorsing van de voorlopige hechtenis, 2) bij voorwaardelijke jeugddetentie, 3) bij voorwaardelijke PIJ-maatregel, 4) bij de maatregel Hulp en Steun.

2) Welk percentage van de ex-pupillen van de GMS recidiveert?

Figuur 1 toont de recidivepercentages voor de ex-pupillen van de GMS één, twee, drie en vier jaar na de invrijheidstelling. Ruim 46 procent van de jongens recidiveert binnen één jaar na uitstroom uit de GMS. Vier jaar na het verlaten van de GMS is het percentage algemene recidive opgelopen tot 78 procent. Eén jaar na de invrijheidstelling is 41 procent van de jongens vervolgd voor een misdrijf met een strafdreiging

van 4 tot 8 jaar (ernstige recidive). Ruim 13 procent is op dat moment vervolgd voor een misdrijf met een strafdreiging groter dan 8 jaar (zeer ernstige recidive). Ook de ernstige en zeer ernstige recidive lopen met de jaren op. Vier jaar na uitstroom is 72,3 procent van de groep vervolgd voor één of meer misdrijven met een strafdreiging van 4 tot 8 jaar en 31,1 procent voor een misdrijf met een strafdreiging van 8 jaar of meer.

Figuur 1: Prevalentie van recidive onder ex-pupillen van de GMS uitgestroomd in de periode 1999-2004

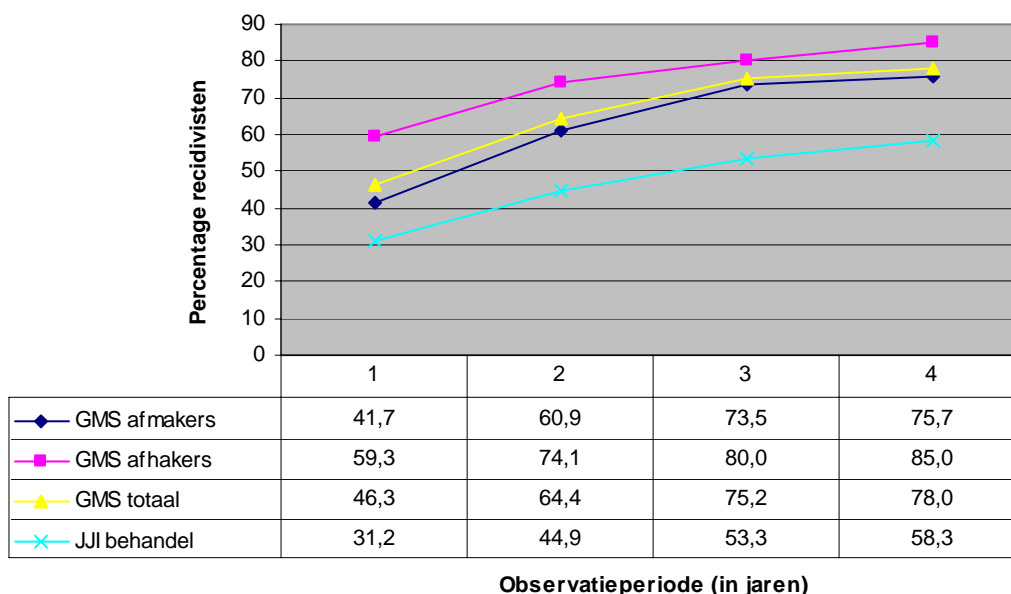
3) Hoe verhoudt zich de recidive met die van andere groepen?

Figuur 2 toont opnieuw de algemene recidive van GMS-jongeren, maar daarnaast ook de recidivepercentages van ex-pupillen uit justitiële jeugdbehandelinrichtingen. Bovendien worden de cijfers uitgesplitst voor de GMS afmakers en GMS afhakers⁸. In alle jaren is het recidivepercentage onder de GMS-deelnemers significant hoger dan onder de ex-pupillen van justitiële jeugdbehandelinrichtingen (p=.000).

Ook binnen de GMS-groep zijn er verschillen: één jaar na de invrijheidstelling ligt de recidive onder afhakers significant hoger dan onder afmakers (p=.026). De afmakers en afhakers verschillen echter alleen in het eerste jaar; vanaf het tweede jaar is er geen sprake meer van een significant verschil in recidiveniveau tussen de twee groepen.

⁸ De verschillen in de figuur zijn tweezijdig getoetst met een verschiltoets voor proporties.

**Figuur2: Prevalentie van algemene recidive onder ex-pupillen van
GMS (uitgestroomd in 1999-2004) en justitiële jeugd
behandelinrichtingen (uitgestroomd in 1999-2003)**

4) Welke recidive mocht van de ex-pupillen van de GMS worden verwacht?

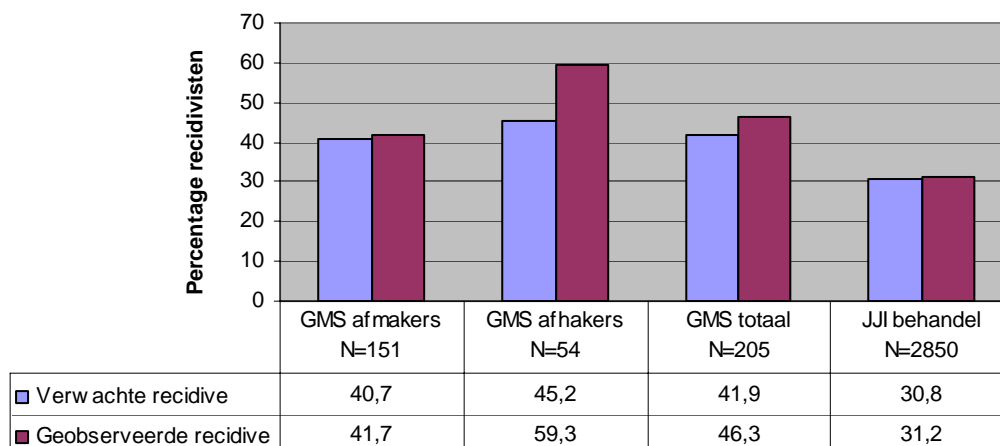
Tabel 1 toont enkele karakteristieken van de ex-pupillen van de GMS en van de justitiële jeugd-behandelinrichtingen. Een aantal van deze kenmerken hangt samen met de kans op latere recidive (zie box 2). Omdat de ex-pupillen van de GMS verschillen van de ex-pupillen van justitiële jeugd-behandelinrichtingen, is het niet verwonderlijk dat de feitelijke recidive in beide groepen verschilt. Op basis van de achtergrondkenmerken uit box 2 kan voor elk van de vier groepen een prognose worden gedaan van de recidive die binnen één jaar na de invrijheidstelling van de jongeren zal zijn opgetreden. Figuur 3 geeft voor elke groep de verwachte en de geobserveerde recidive weer⁹.

In geen van de vier groepen blijkt de feitelijke recidive significant hoger of lager te zijn dan verwacht mag worden op grond van de gemeten achtergrondkenmerken. De feitelijke recidive onder GMS-jongeren is hoger dan onder JJJ-jongeren (46,3 procent tegenover 31,2 procent), maar ze is niet hoger dan verwacht. De GMS-groep vormt een 'zwaardere' selectie dan de JJJ-groep en daarom valt de feitelijke recidive hoger uit. Er is geen reden om aan te nemen dat de GMS minder succesvol is dan de justitiële jeugd-behandelinrichtingen. Omgekeerd is er op basis van de resultaten van dit onderzoek ook geen reden om aan te nemen dat het GMS-programma succesvoller is.

Binnen de GMS-groep blijkt het verwachte recidivepercentage van de afmakers globaal overeen te komen met het percentage van de afhakers; er is geen significant verschil. De afmakers en afhakers zijn op de gemeten achtergronden vergelijkbaar en het verschil in feitelijke recidive moet dus aan iets anders worden toegeschreven. Men zou kunnen stellen dat de afhakers meer recidiveren, omdat ze een kortere en onvolledige interventie hebben ondergaan. Deze verklaring gaat echter niet op, want dan zou de feitelijke recidive bij de afmakers lager moeten zijn dan verwacht en dat is niet het geval. Het ligt meer voor de hand te veronderstellen dat de afhakers in andere, niet-gemeten opzichten verschillen van de afmakers. Een factor van belang zou de motivatie voor behandeling kunnen zijn, of de wil om te slagen. Uit onderzoek is gebleken dat deze factor essentieel is voor het succes van een behandeling (Andrews, 2000). Wellicht waren de afmakers beter gemotiveerd om op het rechte pad te blijven dan de afhakers en hielden ze daarom vol.

⁹ De verschillen in de figuur zijn tweezijdig getoetst met een verschiltoets voor proporties.

Figuur 3: Verwachte en geobserveerde éénjarige algemene recidive onder ex-pupillen van GMS (uitgestroomd in 1999-2004) en justitiële jeugd-behandelinrichtingen (uitgestroomd in 1999-2003)

Conclusies en discussie

Op verzoek van de Directie Justitieel Jeugdbeleid (DJJ) heeft het WODC een recidivemeting uitgevoerd onder ex-pupillen van de Glen Mills School. De GMS begeleidt en behandelt normaal begaafde jongens vanaf 14 jaar, die delinquent gedrag vertonen in groepsverband. De GMS poogt door middel van confrontaties, groepsdruk, status, hiërarchie en participatie een positieve normatieve groeps cultuur te creëren waarin de jongeren zich positief gedragen. De onderzoeksgroep bestond uit 205 jongens, die in de periode 1999 tot en met 2004 uitstroomde uit de GMS of uit een justitiële jeugdbehandelinrichting die direct volgde op de GMS. Van de 205 ex-pupillen hebben 151 jongens het programma van de GMS volledig doorlopen en zijn 54 jongens voortijdig vertrokken. Uit het onderzoek blijkt het volgende:

- Van 205 ex-pupillen van de GMS heeft 46,3 procent binnen één jaar na vertrek uit de inrichting (opnieuw) één of meer misdrijven gepleegd waarvoor hij werd vervolgd. Vier jaar na de invrijheidstelling ligt dit percentage op 78 procent;

- De algemene recidive onder GMS-jongeren ligt hoger dan onder ex-pupillen van justitiële jeugdbehandelinrichtingen, maar niet hoger of lager dan mag worden verwacht op grond van hun achtergrondkenmerken. In vergelijking met de justitiële jeugdbehandelinrichtingen stromen er zwaardere jongens uit en daarom is de recidive na GMS hoger;

Op grond van de uitkomsten van dit onderzoek is er geen reden om aan te nemen dat de GMS minder of meer succesvol is in het terugdringen van de recidive dan de justitiële jeugdbehandelinrichtingen. Het onderzoek levert geen aanwijzingen op dat de aanpak van de GMS op dit punt verschil maakt. Misschien komt dit omdat tijdens de onderzoeksperiode niet altijd alle onderdelen van het programma werden uitgevoerd zoals beoogd, zoals eerder bleek uit de proces-evaluatie van Hilhorst en Klooster (2004). Wellicht ook heeft de aanpak in Glen Mills andere voordelen, komt deze meer tegemoet aan andere strafdoelen, zoals generale preventie en vergelding. Dit valt echter buiten het bestek van dit onderzoek. In termen van speciale preventie kon in elk geval geen effect worden aangetoond.

Literatuur

Andrews, D.A.

Principles of Effective Correctional Programs

In: L.L. Motiuk, R.C. Serin (red.), *Compendium 2000 on Effective Correctional Programming*

Ontario, Correctional Service Canada, 2000

Debidin, M., J. Lovbakke

Offending behaviour programmes in prison and probation

In: G. Harper, C. Chitty (red.), *The impact of corrections on reoffending: a review of 'what works'*

London, Home Office, 2004, 31-55

Home Office Research Study 291

Farrington, D.P., J. Ditchfield, G. Hancock, P. Howard, D. Jolliffe, M.S. Livingston, K.A. Painter

Evaluation of two intensive regimes for young offenders

Londen, Home Office, 2002

Home Office Research Study No. 239

Hilhorst, N., E. Klooster

Programma-evaluatie van de Glen Mills School

Amsterdam, DSP-groep, 2004

Vogelvang, B., C. Knibbe, A. Veldkamp, E. Veltkamp

Respect voor Jezelf. De theorie van het programma van de Glen Mills School.

Amsterdam, SWP, 2006.

Wartna, B.S.J., M. Blom, N. Tollenaar

De WODC-Recidivemonitor

Den Haag, WODC, 2004

Wartna, B.S.J., S. Kalidien, N. Tollenaar, A.A.M. Essers

Strafrechtelijke recidive van jongeren uit justitiële jeugdinrichtingen

Den Haag, WODC, 2006

Fact sheet nr. 2006-7

Wartna, B.S.J., S. Kalidien, A.A.M. Essers

Replicatie recidivemeting JJI Den Engh. De uitkomsten van de SocioGroepsStrategie in termen van Strafrechtelijke recidive

Den Haag, WODC, 2006

Fact sheet nr. 2006-9

Deze reeks omvat korte verslagen van onderzoek dat door of in opdracht van het WODC is verricht. Opname in de reeks betekent niet dat de inhoud het standpunt van de Minister van Justitie weergeeft.

Alle rapporten van het WODC zijn gratis te downloaden van www.wodc.nl. Op deze site is vanaf oktober 2006 ook een tabellenboek verkrijgbaar met alle uitkomsten van het recidiveonderzoek onder jeugdige en volwassen daders en onder ex-terbeschikkinggestelden, ex-gedetineerden en ex-pupillen van justitiële inrichtingen.